

KOMISIJAS REGULA (ES) 2023/1067**(2023. gada 1. jūnijs)****par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām specializācijas nolīgumu kategorijām****(Dokuments attiecas uz EEZ)**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Padomes Regulu (EEK) Nr. 2821/71 (1971. gada 20. decembris) par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu attiecībā uz līgumu, lēmumu un saskaņotas darbības kategorijām ⁽¹⁾ un jo īpaši tās 1. panta 1. punkta c) apakšpunktu,publicējusi šīs regulas projektu ⁽²⁾,

apspriedusies ar Aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa padomdevēju komiteju,

tā kā:

- (1) Regula (EEK) Nr. 2821/71 pilnvaro Komisiju ar regulu piemērot Līguma 101. panta 3. punktu dažām nolīgumu, lēmumu un saskaņotu darbību kategorijām, uz kurām attiecas 101. panta 1. punkts un kuru mērķis ir specializācija, ieskaitot šādas specializācijas panākšanai vajadzīgus nolīgumus.
- (2) Komisijas Regulā (ES) Nr. 1218/2010 ⁽³⁾ ir definētas tādu specializācijas nolīgumu kategorijas, par kuriem Komisija uzskata, ka tie parasti atbilst Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Minētā regula zaudē spēku 2023. gada 30. jūnijā. Ņemot vērā kopumā pozitīvo pieredzi minētās regulas piemērošanā un minētās regulas izvērtēšanas rezultātus, ir lietderīgi pieņemt jaunu grupu atbrīvojuma regulu.
- (3) Šīs regulas mērķis ir nodrošināt efektīvu konkurences aizsardzību un nodrošināt uzņēmumiem pietiekamu juridisko noteiktību. Minēto mērķu sasniegšanā būtu jāņem vērā nepieciešamība pēc iespējas vienkāršot administratīvo uzraudzību un tiesisko regulējumu.
- (4) Lai Līguma 101. panta 3. punktu piemērotu, izmantojot regulu, nav nepieciešams noteikt tos nolīgumus, uz kuriem varētu attiekties Līguma 101. panta 1. punkts. Atsevišķi novērtējot nolīgumus saskaņā ar Līguma 101. panta 1. punktu, jāņem vērā vairāki faktori un jo īpaši konkrētā tirgus struktūra.
- (5) Šajā regulā noteiktais atbrīvojums būtu jāattiecinā tikai uz tiem nolīgumiem, kurus pietiekami droši var uzskatīt par atbilstīgiem Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Ja tirgus vara ir zemāka par noteiktu līmeni, tad, piemērojot Līguma 101. panta 3. punktu, parasti var pieņemt, ka specializācijas nolīgumu pozitīvā ietekme atsvērs negatīvo ietekmi uz konkurenci.
- (6) Šo regulu būtu jāpiemēro nolīgumiem par preču ražošanu un pakalpojumu sagatavošanu. Pakalpojumu sagatavošana ir darbības, ko veic pirms pakalpojumu sniegšanas klientiem (piemēram, sadarbība tādas platformas izveidē vai ekspluatācijā, ar kuras starpniecību tiks sniegts pakalpojums). Pakalpojumu sniegšana klientiem neietilpst šīs regulas darbības jomā, izņemot gadījumus, kad puses vienojas kopīgi sniegt pakalpojumus, kas sagatavoti saskaņā ar specializācijas nolīgumu.

⁽¹⁾ OV L 285, 29.12.1971., 46. lpp.

⁽²⁾ OV C 120, 15.3.2022., 1. lpp.

⁽³⁾ Komisijas Regula (ES) Nr. 1218/2010 (2010. gada 14. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām specializācijas nolīgumu kategorijām (OV L 335, 18.12.2010., 43. lpp.).

- (7) Specializācijas nolīgumi visvairāk varētu palīdzēt uzlabot preču ražošanu vai pakalpojumu sagatavošanu un izplatīšanu, ja attiecīgajām pusēm ir savstarpēji papildinošas prasmes, aktīvi vai darbības, jo šādā gadījumā nolīgums ļauj tām koncentrēties uz noteiktu preču ražošanu vai pakalpojumu sagatavošanu un tādējādi darboties efektīvāk un piedāvāt produktus lētāk. Paredzams, ka, pastāvot efektīvai konkurencei, patērētāji varēs baudīt pienācīgu daļu no gūtajiem labumiem.
- (8) Šāds labums var rasties, pirmkārt, no nolīgumiem, ar kuriem viena vai vairākas puses pilnībā vai daļēji atsakās no noteiktu preču ražošanas vai noteiktu pakalpojumu sagatavošanas par labu citai pusei vai pusēm ("vienpusēja specializācija"), otrkārt, no nolīgumiem, ar kuriem divas vai vairākas puses pilnībā vai daļēji atsakās no noteiktu, bet atšķirīgu preču ražošanas, vai noteiktu, bet atšķirīgu pakalpojumu sagatavošanas par labu citai pusei vai pusēm ("savstarpēja specializācija"), un, treškārt, no nolīgumiem, ar kuriem divas vai vairākas puses apņemas kopīgi ražot noteiktas preces vai sagatavot noteiktus pakalpojumus ("kopīga ražošana").
- (9) Šīs regulas piemērošana vienpusējas vai savstarpējas specializācijas nolīgumiem būtu jāattiecinā tikai uz nolīgumiem starp pusēm, kas darbojas tajā pašā produktu tirgū. Tomēr nav nepieciešams, lai puses darbotos tajā pašā ģeogrāfiskajā tirgū. Turklāt vienpusēja un savstarpēja specializācija nenozīmē, ka pusei ir jāsamazina jauda, jo pietiek, ja tā samazina ražošanas apjomu.
- (10) Lai nodrošinātu, ka specializācija dod reālu labumu un neviena puse pilnībā nepamet no ražošanas lejupējo tirgu, šī regula uz vienpusējas un savstarpējas specializācijas nolīgumiem būtu jāattiecinā tikai tad, ja tie paredz piegādes un pirkšanas pienākumus. Piegādes un pirkšanas pienākumi var būt ekskluzīvi, taču tas nav obligāts nosacījums.
- (11) Šī regula būtu jāpiemēro kopīgas ražošanas nolīgumiem, ko noslēdz puses, kuras jau darbojas tajā pašā produktu tirgū, kā arī puses, kuras ar kopīgas ražošanas nolīguma palīdzību vēlas ienākt produktu tirgū. Kopīgas ražošanas nolīgums nenozīmē, ka pusēm ir jāsamazina savas atsevišķās darbības attiecībā uz preču ražošanu vai pakalpojumu sagatavošanu ārpus paredzētās kopīgās vienošanās tvēruma.
- (12) Var prezumēt, ka tad, ja pušu tirgus daļa konkrētajā to produktu tirgū, kas ir specializācijas nolīguma mērķis, nepārsniedz noteiktu līmeni, šāds nolīgums parasti dod saimniecisku labumu apjomradītu vai diversifikācijas radītu ietaupījumu vai labāku ražošanas tehnoloģiju veidā un ļauj patērētājiem baudīt ievērojamu daļu no gūtajiem labumiem.
- (13) Ja produkti, uz kuriem attiecas specializācijas nolīgums, ir starppatēriņa produkti, ko viena vai vairākas puses pilnībā vai daļēji izmanto pašu vajadzībām kā resursu tādu lejupēju produktu ražošanā, kurus šīs puses pēcāk pārdod tirgū, ar šo regulu paredzētais atbrīvojums būtu jāpakārto arī nosacījumam, ka šo pušu tirgus daļa šo lejupējo produktu konkrētajā tirgū nepārsniedz noteiktu līmeni. Šādā gadījumā, ja tiktu vērtēta pušu tirgus daļa tikai starppatēriņa produktu līmenī, tiktu ignorēts iespējamais risks bloķēt piekļuvi tirgum vai palielināt resursu cenas konkurentiem lejupējo produktu līmenī.
- (14) Netiek prezumēts, ka specializācijas nolīgumi ietilpst Līguma 101. panta 1. punkta piemērošanas jomā vai ka tie neatbilst Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem, ja tiek pārsniegts šajā regulā noteiktais tirgus daļas robežlielums vai netiek izpildīti citi šīs regulas nosacījumi. Šādos gadījumos ir jāveic specializācijas nolīguma individuāls novērtējums saskaņā ar Līguma 101. pantu.
- (15) Šajā regulā noteikto atbrīvojumu nebūtu jāpiemēro nolīgumiem, kuri satur ierobežojumus, kas nav obligāti vajadzīgi specializācijas nolīgumu pozitīvās ietekmes sasniegšanai. Nolīgumi, kuros iekļauti daži nopietni konkurences ierobežojumu veidi, piemēram, cenu noteikšana trešām personām, ražošanas apjoma vai pārdošanas ierobežošana un tirgu vai klientu sadalīšana, neatkarīgi no pušu tirgus daļas vispār būtu jāizslēdz no šajā regulā noteiktā atbrīvojuma.

- (16) Tirdzniecības robežlielums, atbrīvojuma nepiemērošana dažiem nolīgumiem un šajā regulā paredzētie nosacījumi parasti nodrošina to, ka nolīgumi, uz ko attiecas grupu atbrīvojums, neļauj pusēm likvidēt konkurenci attiecībā uz būtisku attiecīgo preču vai pakalpojumu daļu.
- (17) Šajā regulā būtu jānorāda tipiskas situācijas, kurās var uzskatīt par lietderīgu atsaukt tajā noteiktā atbrīvojuma piemērošanu saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 ⁽⁴⁾ 29. pantu.
- (18) Lai veicinātu tādu specializācijas nolīgumu noslēgšanu, kas var ietekmēt pušu struktūru, būtu jānosaka, ka šīs regulas spēkā esības termiņš ir 12 gadi,

IR PIENĒMUSI ŠO REGULU.

1. pants

Definīcijas

1. Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:
 - 1) "specializācijas nolīgums" ir vienpusējas specializācijas nolīgums, savstarpējas specializācijas nolīgums vai kopīgas ražošanas nolīgums;
 - a) "vienpusējas specializācijas nolīgums" ir nolīgums divu vai vairāku pušu starpā, kas darbojas tajā pašā produktu tirgū, saskaņā ar kuru viena vai vairākas puses apņemas pilnībā vai daļēji pārtraukt ražot noteiktus produktus vai atturēties ražot šos produktus un pirkt tos no citas puses vai citām pusēm, kas savukārt apņemas ražot un piegādāt šos produktus;
 - b) "savstarpējas specializācijas nolīgums" ir nolīgums starp divām vai vairākām pusēm, kas darbojas tajā pašā produktu tirgū, saskaņā ar kuru divas vai vairākas puses savstarpēji vienojas pilnībā vai daļēji pārtraukt ražot vai atturēties ražot noteiktus, bet ne vienus un tos pašus produktus, un pirkt šos produktus no vienas vai vairākām citām pusēm, kuras apņemas tos ražot un piegādāt;
 - c) "kopīgas ražošanas nolīgums" ir nolīgums, saskaņā ar kuru divas vai vairākas puses vienojas ražot noteiktus produktus kopīgi;
 - 2) "nolīgums" ir nolīgums uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienības lēmums vai saskaņota darbība;
 - 3) "produkts" ir prece vai pakalpojums, tai skaitā gan starppatēriņa preces vai pakalpojumi, gan galapatēriņa preces vai pakalpojumi, izņemot izplatīšanas un nomas pakalpojumus;
 - 4) "ražošana" ir preču ražošana vai pakalpojumu sagatavošana, tostarp slēdzot apakšuzņēmuma līgumus;
 - 5) "pakalpojumu sagatavošana" ir darbības, ko veic pirms pakalpojumu sniegšanas klientiem;
 - 6) "specializācijas produkts" ir produkts, kas ir ražots saskaņā ar specializācijas nolīgumu;
 - 7) "lejupējs produkts" ir produkts, kurā viena vai vairākas puses specializācijas produktu izmanto kā resursu un kuru minētās puses pārdod tirgū;
 - 8) "konkrētais tirgus" ir konkrētais produktu un ģeogrāfiskais tirgus, pie kura pieder specializācijas produkti, un, ja specializācijas produkti ir starppatēriņa produkti, ko viena vai vairākas puses pilnībā vai daļēji izmanto pašu vajadzībām kā resursus lejupēju produktu ražošanā, konkrētais produktu un ģeogrāfiskais tirgus, pie kura pieder lejupējie produkti;

⁽⁴⁾ Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV L 1, 4.1.2003., 1. lpp.).

- 9) "konkurējošs uzņēmums" ir faktiskis vai potenciāls konkurents;
 - a) "faktisks konkurents" ir uzņēmums, kas darbojas tajā pašā konkrētajā tirgū;
 - b) "potenciāls konkurents" ir uzņēmums, kurš tad, ja specializācijas nolīguma nebūtu, ne tikai teorētiski, bet reāli varētu ne vairāk kā 3 gadu laikā veikt vajadzīgās papildu investīcijas vai segt citas vajadzīgās izmaksas, lai ieietu konkrētajā tirgū;
 - 10) "ekskluzīvs piegādes pienākums" ir pienākums nepiegādāt specializācijas produktus konkurējošam uzņēmumam, kas nav specializācijas nolīguma puse;
 - 11) "ekskluzīvs pirkšanas pienākums" ir pienākums pirkt specializācijas produktus tikai no specializācijas nolīguma puses vai pusēm;
 - 12) "kopīgs" izplatīšanas kontekstā nozīmē darbības, kurās paredzēto darbu:
 - a) veic kopīga komanda, organizācija vai uzņēmums vai
 - b) veic kopīgi norīkota trešā persona kā ekskluzīvs vai neekskluzīvs izplatītājs ar noteikumu, ka šī trešā persona nav konkurējošs uzņēmums;
 - 13) "izplatīšana" ir specializācijas produktu pārdošana un piegāde klientiem, tostarp šo produktu komercializācija.
2. Šajā regulā termini "uzņēmums" un "puse" ietver to attiecīgos saistītos uzņēmumus. "Saistītie uzņēmumi" ir:
- 1) uzņēmumi, kuros specializācijas nolīguma pusei tieši vai netieši ir viena vai vairākas šādas tiesības vai pilnvaras:
 - a) pilnvaras izmantot vairāk nekā pusi balsstiesību;
 - b) pilnvaras iecelt vairāk nekā pusi uzņēmuma uzraudzības padomes, valdes vai uzņēmuma likumīgās pārstāvības struktūru locekļus;
 - c) tiesības pārvaldīt uzņēmuma darījumus;
 - 2) uzņēmumi, kuriem attiecībā uz kādu no specializācijas nolīguma pusēm tieši vai netieši ir viena vai vairākas no 1) apakšpunktā uzskaitītajām tiesībām vai pilnvarām;
 - 3) uzņēmumi, kuros 2) apakšpunktā minētajiem uzņēmumiem tieši vai netieši ir viena vai vairākas no 1) apakšpunktā uzskaitītajām tiesībām vai pilnvarām;
 - 4) uzņēmumi, kuros kādai no specializācijas nolīguma pusēm kopā ar vienu vai vairākiem 1), 2) vai 3) apakšpunktā minētajiem uzņēmumiem vai kuros diviem vai vairākiem pēdējiem minētajiem uzņēmumiem kopīgi ir viena vai vairākas no 1) apakšpunktā uzskaitītajām tiesībām vai pilnvarām;
 - 5) uzņēmumi, kuros viena vai vairākas no 1) apakšpunktā uzskaitītajām tiesībām vai pilnvarām kopīgi ir:
 - a) specializācijas nolīguma pusēm vai to attiecīgajiem saistītajiem uzņēmumiem, kas minēti 1) līdz 4) apakšpunktā; vai
 - b) vienai vai vairākām specializācijas nolīguma pusēm vai vienam vai vairākiem to saistītajiem uzņēmumiem, kas minēti 1) līdz 4) apakšpunktā, un vienai vai vairākām trešām personām.

2. pants

Atbrīvojums

1. Atbilstoši Līguma 101. panta 3. punktam un ievērojot šīs regulas noteikumus, Līguma 101. panta 1. punktu nepiemēro specializācijas nolīgumiem.

2. Atbrīvojumu, kas noteikts 1. punktā, piemēro tiktāl, ciktāl šādi nolīgumi ietver konkurences ierobežojumus, uz kuriem attiecas Līguma 101. panta 1. punkts.

3. Atbrīvojums, kas noteikts 1. punktā, attiecas arī uz specializācijas nolīgumiem, kuros ietverti noteikumi par intelektuālā īpašuma tiesību cedēšanu vai licencēšanu vienai vai vairākām pusēm, ar nosacījumu, ka šie noteikumi ir tieši saistīti ar nolīgumu un ir nepieciešami tā īstenošanai, bet nav nolīguma galvenais mērķis.

4. Šā panta 1. punktā noteikto atbrīvojumu piemēro arī specializācijas nolīgumiem, ar kuriem:

- a) puses uzņemas ekskluzīvu pirkšanas vai ekskluzīvu piegādes pienākumu; vai
- b) puses kopīgi izplata specializācijas produktus.

3. pants

Tirgus daļas robežlielums

1. Atbrīvojumu, kas noteikts 2. pantā, piemēro ar nosacījumu, ka pušu kopējā tirgus daļa konkrētajā(-os) tirgū(-os), pie kura(-iem) pieder specializācijas produkti, nepārsniedz 20 %.

2. Ja specializācijas produkti ir starppatēriņa produkti, ko viena vai vairākas puses pilnībā vai daļēji izmanto pašu vajadzībām kā resursus tādu lejupējo produktu ražošanā, kurus tās arī pārdod, 2. pantā noteikto atbrīvojumu piemēro tikai tad, ja ir izpildīti abi turpmāk minētie nosacījumi:

- a) pušu kopējā tirgus daļa konkrētajā(-os) tirgū(-os), pie kura(-iem) pieder specializācijas produkti, nepārsniedz 20 %;
- b) pušu kopējā tirgus daļa konkrētajā(-os) tirgū(-os), pie kura(-iem) pieder lejupējie produkti, nepārsniedz 20 %.

4. pants

Tirgus daļas robežlieluma piemērošana

Lai piemērotu 3. pantā paredzēto tirgus daļas robežlielumu, piemēro šādus noteikumus:

- a) tirgus daļas aprēķina, pamatojoties uz tirgū pārdoto produktu vērtību; ja dati par tirgū pārdoto produktu vērtību nav pieejami, var izmantot aplēses, kas balstītas uz citu ticamu tirgus informāciju, tostarp par tirgū pārdoto produktu apjomu;
- b) tirgus daļas aprēķina, pamatojoties uz iepriekšējā kalendārā gada datiem; ja iepriekšējais kalendārais gads neatspoguļo pušu stāvokli konkrētajā(-os) tirgū(-os), tirgus daļu aprēķina kā pušu tirgus daļu vidējo rādītāju 3 iepriekšējos kalendārajos gados;
- c) tirgus daļu, kas ir 1. panta 2. punkta 5) apakšpunktā minētajiem uzņēmumiem, sadala vienlīdzīgi uz katru uzņēmumu, kuram ir viena vai vairākas no 1. panta 2. punkta 1) apakšpunktā uzskaitītajām tiesībām vai pilnvarām;
- d) ja 3. pantā minētās tirgus daļas sākotnēji nepārsniedz 20 %, taču pēc tam pārsniedz šo līmeni vismaz vienā no konkrētajiem tirgiem, 2. pantā noteikto atbrīvojumu turpina piemērot 2 secīgus kalendāros gadus pēc gada, kad pirmo reizi tika pārsniegts 20 % robežlielums.

*5. pants***Stingrie ierobežojumi**

Atbrīvojumu, kas noteikts 2. pantā, nepiemēro specializācijas nolīgumiem, kuru mērķis tieši vai netieši, atsevišķi vai kopā ar citiem pušu kontrolē esošiem faktoriem ir kāda no šādām darbībām:

- a) noteikt cenas, par kādām specializācijas produkti tiek pārdoti trešām personām, izņemot to cenu noteikšanu, ko iekasē no tiešajiem klientiem kopīgas izplatīšanas gadījumā;
- b) ierobežot ražošanas apjomu vai pārdošanu, izņemot:
 - i) noteikumus par produktu daudzumu, par ko panākta vienošanās vienaspusējas vai savstarpējas specializācijas nolīgumos;
 - ii) jaudas un ražošanas apjomu noteikšanu kopīgas ražošanas nolīgumā;
 - iii) pārdošanas mērķu noteikšanu kopīgas izplatīšanas gadījumā;
- c) tirgu vai klientu sadalīšana.

*6. pants***Komisijas individuālos gadījumos veikts atsaukums**

1. Ievērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 29. panta 1. punktu, Komisija var atsaukt šajā regulā noteiktā atbrīvojuma piemērošanu, ja tā konkrētā gadījumā konstatē, ka specializācijas nolīgums, kuram piemērojams šajā regulā noteiktais atbrīvojums, tomēr rada sekas, kas nav saderīgas ar Līguma 101. panta 3. punktu.

2. Komisija var atsaukt šajā regulā noteiktā atbrīvojuma piemērošanu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1/2003 29. panta 1. punktu jo īpaši tad, ja konkrētais tirgus ir ļoti koncentrēts un konkurence jau ir vāja, piemēram, viena vai vairāku šādu iemeslu dēļ:

- a) citu tirgus dalībnieku individuālais stāvoklis tirgū;
- b) saiknes starp citiem tirgus dalībniekiem, kas izveidojušās paralēlu specializācijas nolīgumu dēļ;
- c) saiknes starp pusēm un citiem tirgus dalībniekiem.

*7. pants***Dalībvalsts konkurences iestādes individuālos gadījumos veikts atsaukums**

Dalībvalsts konkurences iestāde var atsaukt šajā regulā noteiktā atbrīvojuma piemērošanu, ja ir izpildīti Regulas (EK) Nr. 1/2003 29. panta 2. punkta nosacījumi.

*8. pants***Pārejas laiks**

Līguma 101. panta 1. punktā noteikto aizliegumu no 2023. gada 1. jūlija līdz 2025. gada 30. jūnijam nepiemēro nolīgumiem, kuri jau ir spēkā 2023. gada 30. jūnijā un kuri neatbilst šajā regulā noteiktā atbrīvojuma nosacījumiem, bet atbilst Regulā (ES) Nr. 1218/2010 noteiktā atbrīvojuma nosacījumiem.

*9. pants***Stāšanās spēkā un piemērošana**

Šī regula stājas spēkā 2023. gada 1. jūlijā.

To piemēro līdz 2035. gada 30. jūnijam.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē, 2023. gada 1. jūnijā

*Komisijas vārdā –
priekšsēdētāja*
Ursula VON DER LEYEN
